

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

ԺԴ ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 17.

1856

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1.

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

Չարախօսութիւն :

Սա հօւր իմն է ծախիչ, որ զամենայն յոր և մերձեցի՝ այրէ . որ զյարգն և զցորեանն ընտիր, զպիղծն և զսուրբ հաւասար խամրէ . որ ընդ ամենայն ուրեք՝ յոր վայր և երթիցէ, աւեր և կործանումն արկանէ . որ զխորս անգամ երկրի պեղէ և ընդ ծածկագունից կրցեալ մածանի . որ յաճին անարգ դատէ զոր ինչ պատուական էր յաչս մեր և երեւելի . որ և մինչ թաղեալն թուիցի և մերձ ՚ի շիջանել, ահաւորագոյն ևս երեւի և աղիտաբեր . և զոր սպառելն ոչ կարիցէ՝ մթացուցանէ զայն . և երբեմն ճարտար իսկ հաճոյ լինի և նշոյլս արձակէ մինչև վնասեալ :

Սա ինքն ամբարտաւանութիւն իմն է ծածուկ, որ զշիւղն յական եղբօրն մերոյ ցուցանէ մեզ, և զգերանն որ յաչս մեր՝ թաքուցանէ ՚ի մէնջ . վատթար նախանձ, որ ՚ի բնական ճրիցն և ՚ի յաջողութեան ընկերին խոցեալ, դա

տախազ լինի զնմանէ, և ջան ՚ի գործարկանէ զորոց քան զինքն գերազանցեն զփառս մթագնել . ատելութիւն կեղծաւորեալ, որ ՚ի դէմն բանիցն իւրոց զպատուակեալն ՚ի սրտի իւրում արտայայտէ դառնութիւն . անարժան կեղծաւորութիւն, որ ՚ի վերին երեսս մեծաբեալ գովէ՝ և ՚ի ծածուկ ընդ վայր հարկանէ . թեթեամտութիւն ամօթապարտ, որ ոչ անձին տիրէ և ոչ անյող զողզ ՚ի բանս իւր տեւել ինչ կարէ, և որ զկեանս իւր յաճախ և զանդորութիւն ՚ի կորուստ մասնէ սակս անմիտ իմն պարսաւանաց զոր հաճոյական գով զխօիցէ . և խուժադուժ անգթութիւն՝ որ զբացական եղբայրն հարկանէ :

Չարախօսութիւն՝ ախտ է վերդովայոյզ, որ զընկերութիւնն վեր ՚ի վայր առնէ . որ ՚ի քաղաքս երկպառակութիւնս արկանէ . որ զանձուկ բարեկամութիւնս լուծանէ . որ աղբիւր է ա

տելուծեանց և քինու . որ ազգի ազգի անկարգութեամբ և խռովութեամբ լցուցանէ յոր վայր և մուտ գտանիցէ . ընդ ամենայն ուրեք ոխերիմ՝ թշնամի կայ խաղաղութեան և քաղցր կենաց . աղբիւր է մահաբեր թունից . որ զհեռաւորս և զմօտաւորս իւր միահաղոյն եղծեալ ապականէ . չարարուեստ են գովութիւնք նորա , դրուատիք նորա ժանտ , լուծիւն նորա անօրէն . 'ի դէմն , 'ի շարժմունս և 'ի հայեցուածս համօրէն թոյն իմն բերէ , զոր ըստ իւրումն բուսոյ բնութեանն հեղեալ ծաւալէ :

ՄԱՍԻԼԻՈՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ազգն է բարոյական մարդ ¹ :

Ինչպէս որ ըսինք , ազգին պայծառութեանը արգելք ընող գլխաւոր ծուռ գաղափարներուն մէկն ալ է՝ իւրաքանչիւր անձին իրեն պատշաճէն դուրս գործոց ձեռք զարնելը՝ չճանչնալով ինքն իրեն որ անդամն ըլլալը ազգին : Ինչպէս թէ ըսենք՝ մարդու մը աչքը իր տեսնելու պաշտօնը թողու ու լսելու աշխատի . ականջն ալ տեսնել ուզէ . քիթն ու տելու զբաղի , բերանը հոտուրտալու . ձեռքներով քալելու ջանայ , ոտուրներով իր վրան գլուխը շտկէ . ստամոքսը մտածելու հետ ըլլայ , գլուխը կերակուրները մէջը ժողված մարսել ուզէ . և այլ այսպիսի խառնափնդոր գործքերու ձեռք զարնող անդամներով մարդ մը ինչ տեսակ ճիւղալ կը դառնայ . և միթէ կրնայ ապրիլ և օրուան մը կեանք ունենալ : Հապա ազգն որ նոյն բանաւորաց բազմութենէն բաղկացած , մարդուս ամէն կատարելութիւններով զարդարուած , ազնուական բարոյական մարդ է , այսպիսի շփոթ խառնակած անդամներով ինչպէս կրնայ ազգ կոչուիլ և

կենդանութիւն ունենալ , թող թէ հանգստութիւն և յաջողութիւն :

Հիմա , ով բարեսէր ընթերցող , աչքդ մէյմը մեր ազգին վրայ դարձու տես այսպիսի խառնակ շփոթութենէ առաջ եկած ազգին փաստները : Արտեսնես որ ազգերնիս ամէն կարեւոր անդամներն ունի , բայց աւանդ որ ամենքն ալ շփոթած՝ կամայն է որ իրենց սեպհական գործքերնին թողուցած իւրարու պաշտօնն ընելու հետ են , և կամայն է որ թէպէտ իրենք ազգին կարեւոր անդամներն են , բայց ամենեւին անգործ կեցած իրենց պաշտօնն ալ չեն ընէր : Արդ ինչպէս կրնաս յուսալ բարիք մը այսպէս խառնափնդոր կերպով աշխատող ազգէ մը :

Վիտելու արժանի է այս բանս ալ՝ որ ուրիշ սխալ գաղափարները այնչափ աւելի կը պակսին ազգայնոց մտաց մէջէն՝ որչափ որ աւելնայ յառաջագիւ մութեան ջանքը . իսկ ընդհակառակն՝ այս ազգային անդամոց իրենց պատշաճէն դուրս գործոց ձեռք զարնելու սովորութիւնը երթալով պակսելու տեղ , աւելի կը սաստկանայ՝ թէ որ առանձին մասնաւոր մտադրութիւն չըլլուի , և ազգարարութեամբ չխրատուի թէ ինչ և իցէ գործոց , ուսման և արհեստի մէջ յառաջագիւ մութիւն չըլլուիր , ինչուան որ ամէն ազգայինք իրենց գործոցը և արուեստին և իրենց ուսմանը մտադիր չըլլան , առանց խառնուելու իրենց չպատշաճած և իրենց կարողութենէն դուրս եղած բանին : Այսին զի առանց այսպիսի զգուշութեամբ մարդ ազգասիրութեան եռանդով վառուած՝ ջանալով աշխատելու , և չգիտնալով ինչ ընելիքնին , այլ միայն ջանքերնին աւելցնելով , կը սկսին առջեւին հանդիպածին վրայ մտածել՝ ու զայն իրենց կարողութենէն դուրս եղած գործքը կարգի դնելու ետեւէ ըլլալ : Այս այսպէս առանց ընտրութեան ջանքով աշխատողներուն գործքը յայտնի է որ ուրիշ վախճան չունենար՝ բայց եւ թէ վերի յիշած ճիւղալ դարձած մարդուն թշուառ վիճակին հասցնել զազ

¹ Տես հա . ԺԲ , էրես 228 , 257 : հա . ԺԴ , էրես 69 , 133 , 213 :